

A TURIZMUS FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI, A KADARKÚTI – NAGYBAJOMI KISTÉRSÉGBEN

THE TOURISM DEVELOPMENT OPPORTUNITIES IN THE KADARKÚTI – NAGYBAJOMI MICRO-REGION

DR. MAKSAY KLÁRA egyetemi docens
DR. CSIMÁNE DR. POZSEGOVICS BEÁTA adjunktus
Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar

Abstract

The main objective of the research is to examine the tourist characteristic of Kadarkút micro-region and explore potential development areas, break out and possible forms of cooperation points in the region.

After reviewing the attractive tourist places, and the available services we identified, that the tourism supply factors are distributed unequally, in a mosaic form. The main tourist products (eco, rural, active, cultural and heritage tourism) and the connected services do not appear as relevant economic factors, because the demand is mainly local or regional. The national and even international demand appear as well, but only in modest level. Probably the increase tourism would accelerate if such cooperation between municipalities and the tourist service providers, which would ensure a reliable, continuous supply and provide high-quality image in the region.

1. Bevezetés

A kutatás azt a célt tűzte ki, hogy megvizsgálja Kadarkút kistérség turisztikai adottságait feltárva a térség potenciális fejlődési területeit, kitérési pontjait és a lehetséges együttműködés formáit.

Áttekintve a települések turisztikai vonzerőit, meglévő szolgáltatásait megállapítható, hogy a turizmus kínálati tényezői egyenetlenül, mozaikos formában vannak jelen a főbb szegmensek, termékek körében (*öko, falusi, aktív, kulturális, örökségturizmus*). Az ehhez kapcsolódó szolgáltatások a településcsoport nagy részében nem jelenik meg kiemelt gazdasági tényezőként, mivel főként helyi, regionális érdeklődés mutatkozik iránta. Ugyanakkor országos, sőt nemzetközi kereslet is jelen van igaz szerény körben. Valószínűsíthető, hogy a turizmus növekedése akkor gyorsulna fel, ha olyan együttműködés alakulna ki a települések és a települések turisztikai szolgáltatói között, amely biztosítaná a megbízható, folyamatos és minőségi kínálatot, formálva a térség image-ét.

Feltételezhető, hogy a 23 település, mint egy egységes turisztikai desztináció vagy egy speciális turisztikai klaszter tovább erősítené az együttműködést a térség turizmusban érdekelt szereplői között, javulna a termékfejlesztés így a szolgáltatók versenyképessége is.

2. A térség turisztikai adottságainak elemzése

A térség természeti- környezeti tényezői

A kadarkúti kistérség a Belső- Somogy középtáj egyik településcsoportjaként a Zselic-ség területén helyezkedik el. Somogy megye dombokkal és völgyekkel szabdaltságnak 250 mesterséges tavat létesítettek, így a Kadarkúti kistérségben is az átlag feletti a mesterséges tavak száma. A kistérség legfontosabb erőforrásai a táji-természeti adottságok. A természeti erőforrásokon belül a földterület és az erdőállomány a meghatározó.

Tájvédelmi körzetek a térségben

A Zselici Tájvédelmi Körzet Somogy és Baranya megyékben a Dunántúli-dombság nagytáján belül a Zselici kistáj északnyugati részén található. A zselici táj jellegzetességét a széles, lapos dombhátaikat és a közöttük húzódó völgyeket borító, összefüggő erdőségek adják. Egyedi táji értékeket a területen található gémeskutak, kőkeresztek, magányos idős fák és fasorok, hagyományos rakodók, magtárak alkotják. Növényvilágára jellemző az ezüsthársas bükkös erdőtársulás, mivel a hűvösebb klímát, magasabb hegyvidéki régiókat kedvelő bükk a síksági-dombsági ezüsthársal közösen alkot erdőt, amely hazánkban egyedülállónak számít.¹ A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet a Dunántúli-dombság nagy tájának a nyugati felében a Belső-Somogy középtáján helyezkedik el. A területen az első világháború után a Hunyadiak létrehozták a gazdasági kisvasutat, kialakították a halastórendszert és bevezették a tervszerű erdőgazdálkodást. Növényvilága rendkívüli változatosságot mutat. Néhány méteres szintkülönbség ugyanis azt eredményezheti, hogy a lápoktól a száraz homoki gyepekig a legkülönbözőbb növénytársulások élnek. A pangóvizes mélyedésekben láprétek, fűz- és égerlápok találhatók. A mozgó vízű területeket ezzel szemben égerligetek, helyenként, tölgy - kőris-szil ligeterdők kísérik. A Tájvédelmi Körzet legjellemzőbb tájképi elemei a vízfolyások felduzzasztásával létesített halastavak láncolata, amelyeket erdők szegélyeznek.²

3. Turisztikai termékek a térségben

Kulturális, rendezvény turizmus

A térség településein a rendezvények, a különféle közösségi és sport programok leginkább a helyben élő lakosság igényeinek kielégítését szolgálják. Ugyanakkor bázisát jelentheti a regionális esetenként országos érdeklődésnek, illetve kiegészítő szolgáltatásai lehetnek más turisztikai szegmenseknek pl. falusi. öko, aktív turizmus. Természetesen valamennyi településen tartanak búcsút, a falunapot, de vannak olyan egyéb rendezvények is, melyek jellemzően összefonódnak adott település nevével. A programok az alábbi tematikát követik:

- falunapok, búcsúk, bálók,
- történelmi eseményhez, jeles napokhoz kötődő rendezvények,
- sportrendezvények,
- horgászat, lovaglás,
- gasztronómiai érdekességgel egybekötött események.

A települések életében a hagyományos ünnepkörökhöz kötődő közösségi rendezvények dominálnak. Minden település megrendezi a Falunapot, mely szórakoztató rendezvény lokális, regionális látogatottsággal, de alapvető szolgáltatás, mint program más turisztikai termék (falusi, öko, aktív) vendégeinek is.

Tradicionális rendezvény a Búcsú, mely hasonló funkciót tölt be, mint a falunap. A gasztronómiai rendezvények is nagy érdeklődésre tartanak számot, ilyen a bárdudvarnoki Márton napi bormustra, a Langalló Fesztivált Nagybjomban, vagy Kadarkúton a Nyáron-sült Húsfalatkák Parádéja, vagy Kadarkúton a Gesztenyés Nap, a csökölyi Eperfesztivál. A szennai Hurkafesztivál évről évre növeli látogatóinak számát. A kulturális jellegű rendezvények közül kiemelkedik a Bárdudvarnoki Kulturális Hét és a Nemzetközi Üveg Szimpózi-um, Patcán a Jeles Napok a Katica Tanyán valamint Nagybjomban a Szent István Napok.³

Aktív turizmus

A turizmus ebbe a csoportba tartozó fajai a látogató aktív részvételét, közreműködését igénylik. A térség kiváló adottságokkal rendelkezik valamennyi szabadidős tevékenység tekintetében. A természetjáráshoz tarozó természeti turizmus érinti mindazokat a turistákat, akik a természeti környezet miatt keltek útra. A természeti turizmusnak része a túrázás, a hegymászás, az állat- és növénymegfigyelés, a természetfotózás, a horgászat, a halászat, a vitorlázás, a sifutás és a nemzeti parkok felkeresése, a barlangászat, a tereplovaglás és az ökoturizmus is.

A kerékpározáshoz a földrajzi-terepi adottságok szintén rendelkezésre állnak, a sík és a dombos-vidék remek lehetőséget biztosít ezen sport, vagy csak a szabadidős kikapcsolódást kedvelők számára. A kistérségben illetve a települések között azonban hiányos a kijelölt kerékpárút-hálózat kiépítettsége, ezért fokozott odafigyelést igényel ez a tevékenység. Kerékpárok szervezett kölcsönzésére sincs még lehetőség.

Ájánlható túraútvonal a kistérség érintésével: Hencse–Kadarkút–Bándudvarnok–Bő-szénfa–Szenna: Közepes nehézségű terepen, hegyes-dombos tájon, kis forgalmú mellék-utakon, a Zselicség erdei útjain lehet haladni.

Rockenbauer Pál Dél-dunántúli Kéktúra, melynek útvonala a Zselicség mellett vezet. Kaposmérőtől Bányáig vezet az 1992-ben átadott kerékpárút. A Petörke tó és a Kaposdai dombokon keresztül öt kilométer kerékpározás után Kaposszentbenedekre, Bárdra, Bárdi-bükkre lehet megérkezni majd további 10 km út érinti Zsippót, Lipótfát majd Bányát.

A természeti értékek bemutatásánál már kitűnt, vizekben mennyire gazdag a térség.

Külön kiemelendő a *horgászturizmus* jelentősége, részben magántulajdonban részben a különböző helyi egyesületek által karbantartott vizek igénybe vehetők horgászat céljára. Kaposszerdahely határában 6 hektáros halastó várja a horgászokat, de a gazdag madárvi-lág iránti érdeklődőket is. Mike területe is gazdag halastavakban. Hedrehely egyik völgyé-ből már láthatók a tüttőpusztai halastavak, ahol már panzió is létesült a horgászturizmus vendégei számára. Kadarkút környezetében található a szentimrei horgásztó az Alerán tó és a Horváth fogadó halastava. Pálmajorban a kavics-bányatavak alkalmasak a horgászatra.

A térség arculatát jelentősen befolyásolja a *vadászatra épülő turizmus*, amelyhez kapcsolódó szolgáltatások szinergikus hatással bírnak a falusi, illetve az ökoturizmusra. A Dél-Dunántúlon lőhető jelentősebb vadfélék: gímszarvas, őz, dám, vaddisznó, muflon, de sok helyütt az apróvad vadászata iránt is nagy az igény. A vadászat viszonylag zárt piac, de kedvező bevételi forrást biztosít és a szezonalitást is képes csökkenteni. Vadászatra épülő turizmus jelen van Csököly, Hedrehely, Kadarkút, Zselickisfalud-Kardosfa településeken.

A vadászati szándékon kívül az erdő és a környező települések látnivalói kiváló további lehetőséget biztosítanak más tevékenységekre is, ilyen a vadmegfigyelés, erdei idény-gyümölcsök, gombák, gyógynövények gyűjtése vagy a fotózás.⁴

A *lovaglás* nagyon népszerű tevékenység szinte mindegyik korosztály körében. A túra maga nem igényel kiépített infrastruktúrát, bár a tereplovaglásnak is bejárt útvonalai vannak, de legalább a gyalogosan nehezen megközelíthető területek is feltérképezhetőek. Dél-

Dunántúl lovasturizmusát az elmúlt években folyamatosan fejlesztették pályázati forrásokból, így ennek a területnek ellátottsági mutatói az országos átlagnak megfelelően alakulnak. A kistérségben, Kaposmérő mellett nemzetközi érdeklődés kíséri Kassai Lajos lovasíjász-bemutatóit és iskoláját, mely hűen követi a több százéves tradíciókat. A Kaposfői Lovassport és Kulturális Egyesület, a Tolnai vállalkozás Kaposfőn foglalkozik lovagoltatással a Boronka völgy és a Zselic tájvédelmi körzet határán. Bárdudvarnokon is van lehetőség lovagoltatásra, melyet leginkább a környező falvakból érkezők vesznek igénybe.

Az aktív turizmus úttörőjének számító Katica Tanya fejlesztése 2001-ben kezdődött. Ez a létesítmény ma már 120 főnyi szálláshellyel (turistaház és camping), Magyarországon egyedülálló bemutató-gazdasággal, lovagvárral, a Katica-tóval és szabadidős programok tucatjaival várja a látogatókat.

Falusi és ökoturizmus

A falusi turizmus elsősorban a *vidéki* – nem városi és nem kiemelt üdülőhelyen fekvő – településeken (faluban, tanyán, tanyás térségben) folytatott vendéglátás, amely magában foglalja a szállást, az étkezési és programszervezési szolgáltatásokat egyaránt. Lényeges elemek maga a ház és az udvar, az utcakép és a lakónegyed megjelenése, felszereltsége, a szolgáltatások skálája. A falusi turizmus az egyik legalkalmasabb módja annak, hogy a turista közvetlenül megismerhesse egy *tájegység életét és kultúráját*, lényege nem egyértelműen a falu, hanem a falusias környezet.⁵

A tradicionális falusi turizmus a természet közelsége és a természetes, barátságos emberi kapcsolatokra épül. A falvak, fejlesztések hiányában is sokat megőriztek autentikus tárgyi és szellemi kultúrájukból. Mindez megmutatkozik a falusi műemlék, vagy műemlék jellegű épületekben, a hagyományos gazdálkodás tárgyi emlékeiben, és a hagyományos kézművességben, a helyi viseletben és népszokásokban.

Kiemelkedő jelentőségű érték a vendégszeretet, a családiasság, a gondozott környezet a hagyományos ételek és italok megjelenése a vendéglátásban.

A turisták részéről fokozódó érdeklődés tapasztalható a csaknem érintetlen természeti táj iránt is. Felértékelődnek a védett területek, a turisták motivációiban az élmény és az ismeretszerzés dominál. A természetjárás, a tájat bemutató és a csendes, természetközeli falvakba szervezett falusi turizmus piaci esélyei javulnak.

Nagyobb eséllyel remélhet vendégeket az a falu, amely meg tudta őrizni a helyi népi építészet hagyományait, azaz az összbenyomás egységes falusi képet tükröz. Előnyt jelentenek a jó táji adottságok, az erdők, rétek, folyó- vagy más vízpartok közelsége, az érintetlen természet. Ugyancsak hasznos, ha a faluban vagy a környéken bemutatatható *népi mesteriség* vagy kézműipar található.

4. A településeken jelenlévő turizmus az interjúalanyok közlése alapján

Bárdudvarnok:

A Bence Fogadó: falusi vendéglátásként kiegészítő jövedelemforrásként működik az üzemeltetők számára. A Mag tanya és a Petörkei horgászkocsmá teljes jövedelmét a falusi vendéglátás biztosítja. Bányán, 400 telkes üdülőből álló üdülőfaló létesült, melyből kb. 20 házat építettek fel. Ez az üdülőfaló már nem működik. Körülbelül 6-8 család él meg a turizmusból, de csak kiegészítő jövedelemforrásként.

Turisztikai együttműködések:

Madárpark, kadarkúti arborétum, Szenna Ágnes Panzió, Pateza Katica tanya, Böszénfai szarvasfarm, Kaposmérői Bölénypark, Lábod-petesalmi vidrapark, pónitelep. Az együttműködések ismeretségen és kölcsönösségen alapulnak. Egymás prospektusait közvetítik. Bárdudvarnok a Geo cashing miatt célállomás volt egy időben, de jelenleg már nem vonz látogatókat. A Bárdudvarnokon működő Petörke Portéka termelői piac a térségből vonzza látogatókat érdeklődőket, vásárlókat.

Hencse:

A faluba érkezőnek nyomban szembeötlik egy régi kúria, melyet hajdani szépségéhez méltón újított fel a tulajdonos Bánhidya Pál. A kúria 1813–15 között épült klasszicista stílusban. Tulajdonosa a környék birtokosa, a Márfy család volt egészen a II. világháború végéig. Ma pedig az épület és parkja egy európai hírű üdülőközpontnak és golfpályának ad helyet. A park természetvédelmi terület, ahol az ország legnagyobb, 400 éves tiszafája található. A kastély parkját a XIX. század végén Márfy Béla alakította ki, számos faritkasággal. A European Lakes Golf & Country Club vendégei a különböző céges rendezvénytől eltekintve elsősorban külföldiek, mivel a hazai golfozók létszáma alacsony.

Kadarkút:

A város híres szülöttei melyek turisztikai vonzerőt jelenthetnek: Mozsonyi Sándor (gyógyszerképzés Magyarországon), Varga János (fafaragó), akinek gyűjteményének egy része a város tulajdonában van, a másik része magántulajdon tárgyát képezi. A város a „Zselic kapuja” mely a címerben is megtalálható hármasság útágazás, a Barcs–Kaposvár–Nagyatád kapcsolatát szimbolizálja, melynek közepén Kadarkút található. A vadász és horgászturizmus jellemző a városban. Nincs számottevő vendéglátó és szálláshely.

A horgászto tulajdonosa Gelencsér Lajos, aki nyugdij mellett, kiegészítő jövedelemforrásként üzemelteti a tavat. egyre több a látogató, de csak a környékről, általában 1 napra.

A Főnix Panzió 11 éve működő étkezési és szállási lehetőséget is nyújt (5, 3, 1 ágyas szobák). Téli időszakban főként vadász vendégek érkeznek, de vannak állandó vendégeik is. Nem hirdetik, reklámozzák magukat, szájhagyomány útján terjed a hírük. Pályázni nem tudnak, nem igazán fejlesztenek, nem TDM tagok, nincs ökoturizmus.

Kaposfő:

Egy turisztikai vállalkozás működik a településen ezen kívül számottevő turisztikai vállalkozás nincs. És nem is tudnak azonosítani olyan turisztikai erőforrásokat, amelyekre jelentősebb turisztikai fejlesztések építhetők.

A településen két szervezet foglalkozik lovakkal, lovagoltatással, lovas turizmussal: a Tolnai és a Lovassport és Kulturális egyesület. (lovarda, kishegyi lovas tanya, panzió, apartman ház szaunával ellátva). A vállalkozások nagyban segítik az iskola rendezvényeit.

Turisztikai jellegű beruházásokra nem került sor.

Kaposmérő:

Turisztikai céllal kezdetleges weblapot üzemeltet a település. A falu életében a turizmus nincs kiépülve, csak törekvések vannak (borturizmus).

Turisztikai szempontból a Mag tanyaival és a szennai vendéglővel működnek együtt. A különböző hagyományörző egyesületek igénybe vennék a farm adta lehetőségeket (indiansátrak), de a terület nem felel meg a jogszabályi előírásoknak (wc, víz). A turizmusból a faluban nem lehet megélni.

Nem turisztikai céllal, de turisztikai jellegű vállalkozás, Kassai Lajos lovas íjászzal kapcsolatos rendezvényei, mely sok látogatót vonz.

Növekszik a látogatottsága a bölényfarmnak is.

Kardosfa, Ropoly:

A hangulatos vadászház kellemes kikapcsolódást nyújt a pihenni vágyó baráti társaságok, családok, és vadászvendégek számára. Programajánlatuk: Szarvasbögés a Zselicben. Az étterem és szálloda a zselici erdő közepén található, a szarvasok bögését a Vadászház parkjából is kiválóan lehet hallani, nagyon közel jönnek a területhez. Túrázási lehetőség is van, a közelben található egy kis halastó, ahová lovas kocsival is szívesen leviszik a látogatókat. Programjukban szerepel még szarvasfarm-látogatás, éjszakai csillagtúra, kecskefarm látogatás sajtkóstolóval, közeli skanzen meglátogatása.

Kisasszond:

A kisközséget azok a turisták látogatják, keresik fel szívesen, akik pihenni vágnak, a városok nyüzsgésétől és zajától messze igazi nyugalmat keresnek. Itt, a Zselic szelíd dombjai között váltakoznak a szőlőskertek és a gyümölcsösök. A helybelieken kívül egyre jelentősebb azoknak a száma, akik hétvégi házként használják a hajdani parasztportákat.

Kiskorpád:

Villa Curpád – 25–30 esküvő, szálláshely, viszont nem helyieket foglalkoztat. Szállás-hely-fejlesztési beruházást terveznek.

Mike:

A falu arculata rendezett, műemlékekben gazdag, ezek közé tartozik a kastély, Szent Vendel-szobor, a régi malom és a mauzóleum. A turizmus jegyében, a Sefag Zrt. segítségével elkészült a miki pihenőpark. Turisztikai vállalkozás nincs a településen. A község 1994-től szoros testvértelepülési kapcsolatot tart fenn a németországi Ingstettnel.

Nagybajom:

A településen a szálláshelyek hiányoznak, pályázat keretében épült 2013-ban a Bíbic vendégház, mely 20–25 főt tud elszállásolni. 2013 novembere óta üzemel, a vendégei vadászok, pedagógusok, művészek kirándulók, német turisták voltak. A Kaiser vendéglő 1997 óta üzemel, főleg a vadászati szezonban működik jól, régen a fogadó része is üzemelt, ma már nem. Országos pék találkozót évente szerveznek, mely sok látogatót vonz, de 2013-ban nem került megrendezésre.

A Sefag Zrt. erdei kisvasutat működtet, Mesztegnyő és Kag puszta között, de a Nagybajomhoz közeli megálló mélyen az erőben van és nem megközelíthető. A vadászturizmus működik a körzetben, de nem nagy volumennel. A Sárközy Múzeum, mint turisztikai attrakció minimális látogatót vonz, és a további fenntartására egyelőre nincs alkalmas ember. Nem tagja TDM-nek, nincsenek turisztikai együttműködések.

Egyes vélemények szerint a turizmust kitörési pont lehetne a település életében, tanösvényt lehetne kialakítani (pl. a II. VH témájában).

Pálmajor:

Turisztikai vállalkozás nincs a faluban. Turisztikai együttműködés kialakulóban van: Ausztriával testvérfalu kialakítása. 2012-ben Púnya fesztivált tartottak, amelyhez az infrastruktúrát (3 kemencét) egy korábbi Leader pályázatból már biztosították, így a jövőben

hasonló rendezvények kisebb költséggel megvalósíthatók lesznek. Turisztikai jellegű beruházást nem terveznek.

Patca:

Az aktív turizmus úttörőjének számító Katica Tanya fejlesztése 2001-ben kezdődött. Ez a létesítmény ma már 120 főnyi szálláshellyel (turistaház és camping), Magyarországon egyedülálló bemutató-gazdasággal, lovagvárral, a hangulatos Katica-tóval és szabadidős programok tucatjaival várja a látogatókat. A szállás-ellátás-program hármas egysége képezi a tanya szolgáltatásainak alapját. 50 programos ajánlattal rendelkezik, amelyből minden korosztály kiválaszthatja a számára legmegfelelőbbet (gazdálkodás, batikolás, kenyérsütés). A turizmus marketing szempontjából a szájhagyományra épít, ugyanakkor a környező rendezvényeken rendszeresen képviselteti magát. Az aktív turizmusra helyezi a hangsúlyt.

Szenna:

Turisztikai vonzerőt jelent a Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény (szennai Skanzen).

A „Vadvirág Út” a Zselic tájegységben található őshonos, védett vagy fokozottan védett lágyszárú növényfajok közül 12 növényt örökít meg. A szoborcsoport a Kaposvár-Szilvásszentmárton útvonal mellett látható. Az első virág a Megyeháza előtt, az utolsó pedig a szilvásszentmártoni Faluház udvarán található. Szennában a szobrok a Duna-Dráva Nemzeti Park irodája előtt, a Posta előtt Erdei nyenyúlhozám, a Denna Vendéglővel szemközt parkolóban Lónyelvű csodabogyó és a ArdaghGroup Kft. telephelye előtt helyezkednek el a fatörzsből faragott 2 méter magas alkotások. A szobrok alkotója Horváth-Béres János kaposszerdahelyi faszobrász. 8 szálláshely működik a faluban.

Szilvásszentmárton:

Bakancsos turizmusra történt kezdeményezés, van egy turistaszálló mely üzemel. Tervezik a helyi életmód bemutatását életmódturizmuson belül. Horgásztó, horgászturizmus, vadászturizmus fejlesztése a cél, jelenleg azonban még nem beszélhetünk bevételt hozó turizmusról.

Zselickisfalud:

A település látnivalóira büszkéek a helyi lakosok. Ilyen a katolikus templom, református templom, a Vadvirág út két állomása, Hősök tere, Rockenbauer Pál Dél-Dunántúli Kék Túra útvonal érintőpont. A Református Ifjúsági Otthon 1989-ben kezdte meg működését Zselickisfaludon, a zselici dombvidék szívében található falucskában. Az Otthon épületeiben 80 fő befogadására alkalmas szálláshely, melegítőkonyha és ebédlő, közös együttlétekhez és csoportfoglalkozásokhoz alkalmas helyiségek állnak a táborozók rendelkezésére. A parkosított területeken sportpályák és zöldterület várják a sportolni és kikapcsolódni vágyókat. Az Otthon közvetlen közelében (100 m) található az ún. Kolat-ház, a kaposvári református iskola vendégháza, ahol további 37 férőhely, melegítőkonyha és ebédlő, valamint csoportfoglalkozásokra alkalmas külön épület és zöldterület áll egy kisebb csoport rendelkezésére. A lakóépületek mindegyikéhez a férőhelyeknek megfelelő vizesblokkok (zuhanyozó, mosdó és WC) tartoznak. A lakóépületek és a közösségi helyiségek elrendezése lehetővé teszi két-három kisebb létszámú csoport egyidejű táborozását is.

Otthonukba és vendégházukba szeretettel várják a gyülekezetek gyermek és ifjúsági csoportjait, valamint az oktatási intézmények diákcsoportjait. Szívesen látnak vendégül többgenerációs gyülekezeti csoportokat (ún. családi hétre), felnőtt csoportokat, de lehetőséget tudnak biztosítani családok egyéni üdüléséhez is.

5. Ökoturizmus a térségben

A *Zsippói Madár és Élménypark* 2,5 hektáros területén Somogyban is egyedülálló madár- és élményparkjában, közel 100 fajta madarat köztük pávát, 37 fajta galambot, 26 tyúkfajtát, papagájokat, vízi szárnyasokat, és egyéb érdekes madarakat lehet megtekinteni. Egy régi parasztházban megcsodálhatják a vendégek a paraszti élet tárgyait, ruháit, képeit. Nádtetős pajtában pedig lehetőség van megismerni a régmúlt földművelés eszközeit és a termékek feldolgozásához szükséges eszközöket, emellett gyönyörű kilátás nyílik a zsippói tavakra. A baromfifajtákat nemcsak megtekinteni lehet, tenyésztés ill. növények vásárolhatók. pl. ördög tyúk, holland bóbitás, dorking, sussex, lazac, magyar parlagi tyúkok, búbos kacsák, kaliforniai copfos fürjek. Cserepes, ill. dézsás növények nagy választékát kínálják ezenfelül a látogatóknak.: datúra, encián, szobahársak, füge, több színben golgota virágok, kaktuszok, kassia, fuksziák garantáltan télálló kisvirágú ill. nagyvirágú változatban. A Bemutató kertben közel 100 régi illetve mai növényfajta látható.

A parkban a számtalan nyíló virágágyás, sok örökzöld és lombhullató bokrok és fák között lehet sétálgatni, a túraútvonal bejárása után a vendégeknek lehetőségük van sportolásra is (asztalitenisz, foci)

Visnyeszéplak „ökofalu”, egy aprócska település a Zselicség dél-nyugati peremén, Kivételes természeti adottságokkal rendelkező helyről van szó, amelyet az infrastrukturális hiányosságok (szilárd útburkolat, vezetékes víz, orvos, busz, posta stb. hiánya) miatt lassacskán elhagyott a lakosság. A kilencvenes évek elejére a kb. 600 lakosból alig 30-an maradtak, a 90-es éveinek elején fordulat következett be az elnéptelenedésben, mikor fiatal családok felfedezték a hely kivételes adottságait és így maguk számára, és Visnyeszéplakra nézve is egy új korszak vette kezdetét: egyrészt elkezdtek újjáéleszteni a keresztény és népi hagyományokat, másrészt egy fenntartható életvitelre, a természettel való harmónikus együttélés elérésére kezdtek el törekedni.

Mivel Visnyeszéplak a Zselici erdőség ölelésében fekszik és ez a dombos-lankás táj rengeteg természeti érték hordója is (védett növény és állatfajok, elhagyott gyümölcsösök régi tájfajtaikkal). Az itt élő családok önellátásra törekednek, egy önmagát nagy részben eltartó és fenntartó településsé szeretnének válni. Nyitottak a külvilágra szívesen fogadnak mindenkit, ha azok is tiszteletben tartják az itt élők magánéletét.

Követendőnek a hagyományos falusi értékrendet tartják, ennek a világnak a szellemiségét próbálják megélni és átalakítani ma is élhető életmódra. A látszat ellenére azonban nem távolodtak el a mai világtól, amelyből nem lehet és nem is kell elszakadni. Az ökoturizmus felé próbálnak nyitni, nyaranta gyapjúfonó és csikószelídítő tábor szerveznek, mely közben megismertetik a résztvevőkkel az életmódjukat.

A *Katica Tanya* nemcsak az aktív pihenés központja a térségben, de az ökoturizmus egyik meghatározó szolgáltatója is. Az egyik legfontosabb cél a környezettel összhangban lévő életmód kialakítása és fenntartása, emellett az élmény, a rugalmasság, a gyermekszertet és vendégközpontúság elvei mentén egyszerre igyekeznek minőségi szállást, ellátást és programokat biztosítani. Alapelvük a folyamatos fejlesztés. Saját szennyvízkezelőjük, napkollektoros melegvíz „gyáruk” van és ha nem süt a nap, akkor fával állítják elő a meleg vizet. A napelemek járulnak hozzá az áramfogyasztás csökkentéséhez és egy mini szélérőmű adja az áramot a „Fenntartható Földért” háznak. Szelektíven gyűjtik és kezelik a hulladékot és tanítják a vendégeknek is a különbséget szemét és hulladék között.

A Katica Tanya szinte teljesen akadálymentes. A fejlesztések során alapelv, hogy a fogyatékkal élők is igénybe tudják venni. A Katica Tanya Élményközpont elkötelezett híve a fenntartható fejlődés gondolatának, a környezettudatos magatartásnak és az ökológiai láb-

nyom minimalizálásának, illetve ezek mindennemű, a hétköznapi gyakorlatban használható módjának.

„Fenntartható Földgolyónkért Ház” egy 11 tablóból álló bemutató amelynek célja

- közérthető módon bemutatni a fenntartható fejlődés és az ökológiai lábnyom fogalmait, számítását, valamint azok megértésének fontosságát,
- demonstrálni – szigorúan tényadatokra hagyatkozva – a mai életforma fenntarthatatlanságát,
- bemutatni a megújuló energiaforrásokat és azok gyakorlati alkalmazását,
- bemutatni, hogy csak rajtunk, embereken múlik, lesz-e változás, azaz visszatérhetünk-e a fenntartható útra.

A legnagyobb erősségük a diverzifikáció: színes programok, széles szolgáltatás, szállás, program, ellátás.

A Katica Tanyán különböző háziállatokkal találkozhat a látogató, köztük őshonos magyar fajokkal (racka, szürkemarha, mangalica, fodros liba), azok természetes környezetében, valamint megtalálhatók és megismerhetők a hagyományos gazdálkodás eszközei is. Több tucatnyi játszóalkalmazás egy helyen: 7 pályás fedett óriás csúszdapark pedálos gokart, Magyarországon egyedülálló 2 szintes felnőtt játszó és 4 szintes gyerek játszólábirintus, Európa legnagyobb fából készült labirintusa, trambulinpark vízilövede, ötpályás kötélpálya, lecsúszópályák. 50 féle választható program a kézműves, természetismereti, hagyományörző vagy gazdálkodás területén. Ezekből igény szerint alakítható a látogatók programja, legyen az egy nap vagy egy hét.

Új program: „Megújuló energiaforrások és a fenntartható fejlődés”: interaktív bemutató a nap, a szél és egyéb természetben elérhető energiákról, a szelektív hulladékgyűjtésről, az ökológiai lábnyomról és a fenntartható fejlődésről. Jeles napok a Katica Tanyán: a hagyományos ünnepekhez, szokásokhoz igazodva minél változatosabb programokkal várják a látogatókat, tartalmas élményt biztosítva.

Hisznek abban, hogy az összefogásnak ereje van, nem konkurenciának kell tekinteni a másik szolgáltatót. Úgy látják, hogy a térségben leginkább a minőséget kell fejleszteni.

6. Kereslet-, kínátelelemzés

A vizsgált térség turisztikai szempontból kevésbé fejlett, kisebb iránta az érdeklődés, infrastrukturális kiépítettsége gyengébb és kevesebb a hajlandóság a terület lakosaiban is a turizmussal foglalkozni. Mivel a turisztikai kínálat szórványosan helyezkedik el, így nem jelentenek ott-tartózkodást generáló tényezőket.

A komoly vendégforgalom kialakulásának az is gátat szab, hogy nem megfelelő mennyiségű és minőségű a szálláshelykínálat. A lakosság azon része, aki a turizmusban lát lehetőséget, csak kiegészítő jövedelmet tud realizálni. A tartózkodási idő, jelentős eltéréseket mutat a kistérségben. Általánosságban megállapítható, hogy a trendeknek megfelelően a magánszálláshelyeken több éjszakát töltenek el a turisták, mint a kereskedelmi szálláshelyeken. A Kadarkúti kistérségben a vendégek inkább a rövidebb, hétvégi tartózkodást részesítik előnyben.

A turizmus ágazathoz kapcsolódó szolgáltatási lehetőségek bővülésének alapja a kereskedelmi szállásférőhelyek számának növelése és fejlesztése. Ezen a téren kistérségi szinten az elmúlt évtizedben ment végbe a legnagyobb volumenű változás, amikor az alacsonyabb kategóriájú létesítmények, falusi turizmus keretein belül, magánszálláshelyek kerültek fejlesztésre. A vendégkör mind a szolgáltatások igénybevételében, mind a szállások felszereltsége iránti

igényben megváltozott. A szálláshelyek területi eloszlása egyenetlen. A legtöbb férőhellyel Szennában növekedett a szálláshelyi kapacitás, emellett kistérségi szinten számottevő növekedés Patca községben realizálódott. A férőhelyek száma, valamint a vendégforgalom koncentráltága magasán Szenna dominanciáját mutatja, miközben az egyes további települések férőhelyeinek és vendégforgalmának alakulása elég csekély.

1. táblázat. Kereskedelmi és magán szállásférőhelyek száma a kistérségben (db; 2001, 2007–2009)

Év	Kereskedelmi szálláshelyek férőhelyei	Magánszállás-helyek férőhelyei	Szállásférőhelyek összesen
2001	267	65	332
2007	244	92	336
2008	257	112	369
2009	244	141	386

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

7. A kistérség turisztikai potenciálja

A kadarkúti kistérség a terület egyedülálló természeti adottságaira és a vendégkör igényeire épülő turisztikai attrakciókkal, termékekkel és szolgáltatásokkal jelenhet meg a turisztikai piacon. Egyedülálló természeti és kulturális értékeinek fenntartható hasznosítása révén versenyképessége és idegenforgalmi jelentősége mind regionális, mind pedig országos szinten növekedésnek indulhat. A kistérségi szinten vizsgált turisztikai potenciál gyengeségeként értékelhető a megfelelő marketing és információ rendszer hiányának megléte. Információs pont a kistérségben egyáltalán nem működik, a kistérség a kaposvári irodához tartozik. Ami a térségi szintű turisztikai kiadványokat illeti, eddig még nem jelent meg olyan összefoglaló kiadvány, amely kielégítő mennyiségű és minőségű információt szolgáltat az érdeklődők számára. Ebben a vonatkozásban jelentős előrelépés lehetne, ha a kistérség egészére egységes marketing kiadvány készülne. A települési önkormányzatok marketingtevékenysége meglehetősen szűk körűnek mondható.

Az egyes településekről természetesen van lehetőség a hivatalos honlapokon keresztül információt szerezni, bár a honlapok többsége nem turisztikai céllal, tartalommal készült.

A 23 település adottságai és szolgáltatásai bár sok hasonlóságot mutatnak (hasonló típusú rendezvények, természeti attrakciók), de egymást ki is tudják egészíteni. A legegyszerűbb összefogás esetében jól használhatóak a következő módszerek, melyre eseti példák is mutatkoznak.

- Egymás szolgáltatásaink ajánlása a saját vendégek számára, a szóróanyagaik terjesztése, illetve szóbeli tájékoztatás révén.
- Kedvezménykuponok ajánlása a további szolgáltatások igénybevételére (Katica Tanya és Kardosfa között).
- Komplex szolgáltatáscsomagok kialakítása (TDM és Klaszter tagok között elsősorban)
- Közös marketing tevékenységek, közös megjelenések, szóróanyagok, kiadványok. (TDM és Klaszter tagok között elsősorban)

A térség turisztikai fejlesztésének tekintetében kiemelten fontos, hogy a turizmusban érintett személyek és szervezetek összehangoltan és egységesen jelenjenek meg. A rendszeres információcseré és kölcsönös tájékoztatás elengedhetetlenül szükséges a kapcsolatok ápolásáért valamint a térségi fejlesztések minden szereplő számára fontos tényező.

Kialakult egy együttműködési forma – Kadarkút-Nagybajom Kistérség Közkincs Kezkezelő – ahol a szereplők rendszeres fórumokkal, megbeszélésekkel tájékoztatást kaphatnak és adhatnak a legfontosabb, aktualitásokról, fejlesztésekről, illetve alakíthatják a térség stratégiáját, koncepcióját konkrét projektjeit.

8. A térségi turizmus fejlődését szolgáló lehetőségek

A kistérségi együttműködésben megvalósítandó fejlesztési elképzelések körébe az alábbiak sorolhatók:

- Kistérségi logo és szlogen megalkotása (kapcsolódó PR munka ellátása);
- TDM rendszerhez csatlakozva, kistérségi szintű kiterjesztése és működtetése;
- Kistérségi szinten összehangolt településfejlesztés (egységes buszmegállók, utcatáblák, információs pontok, egyéb létesítmények);
- Kistérségi újság vagy minden helyi lapban „kistérségi rovat” indítása;
- Kistérségi honlap működtetése, a teleházak és az internet-kapacitások felhasználásával megvalósított „kistérségi hírlevél” működtetése;
- Kistérségi tájékoztató, információs kiadványok készítése;
- Kistérségi eseménynaptár, rendezvénykatalógus készítése;
- Kistérségi szálláshely katalógus készítése;
- Települési tájékoztató kiadvány (egységes arculat) készítése;
- Internetes gazdasági tájékoztató portál indítása;
- Befektetői brosúra;
- Portfóliós anyagokat befogadó dosszié készítése.

Az összetartozás kifejezése érdekében egy egységes, kistérségi szintű arculat kialakítására van szükség, amely a nyugalmas vidéki életre, a természet közeli pihenésre és az aktív kikapcsolódásra épül. Ennek részeként egy egységes logót és szlogent szükséges meghatározni oly módon, hogy a logó megfelelően hangsúlyozza a régiós hovatartozást, tükrözze a kistérség adottságait és kapcsolódjon a szlogenhez is. Az egyes települések információs anyagai mellett szükséges minél sokrétűbb, tematikus tájékoztató kiadványok (eseménynaptár, látnivalók és programlehetőségek, szálláshelyek, túratérkép) elkészítése a kistérség egésze vonatkozásában annak érdekében, hogy egy komplett információs csomag álljon a terület iránt érdeklők rendelkezésére. A kistérség marketingjének része kell legyen, hogy felépítsen egy igényes, jól értékesíthető és kifelé egységesen megjelenő turisztikai terméket. Az együtt versenyzés, a közös fellépés és piacra jutás támogatása eredményesen enyhíti a települések közötti fejlettségbeli különbségeket és fokozza a kistérség versenyképességét.

A változó színvonalú települési programok mellett a kistérség programkínálatából hiányoznak a regionális hatáskörű, nagyobb volumenű és nagy tömegeket vonzó rendezvények. A jelenlegi települési programok egymástól elkülönülten működnek. A kulturális kínálat és a szolgáltatási színvonal fejlesztéseinek lehetőségei adóttak. A hagyományörző, kulturális, művészeti programok mellett ide tartoznak mindazon turisztikai jellegű rendezvények is, melyek a természetjáró-, öko- és aktív turizmus fejlesztésével kívánják vonzóvá tenni a meglévő természeti értékeket.

Turisztikai programszervezés kistérségi szintű összehangolása:

- Kistérségi szintű programcsomag készítése, folyamatos programfejlesztés;
- Több település együttműködésével létrejövő regionális hatású rendezvények és közösségi programok (kistérségi művészeti fesztivál, karácsonyi vásár, egyéb) meghonosítása;

- Községi programok és rendezvények infrastrukturális háttérének (körbekerítendő rendezvénysátor, mobil színpad, hangosítás, fénytechnika stb.) biztosítása;
- A programokhoz kistérségi helyszínek kapcsolása;
- Községi programok összehangolása az egyes településeken (tematikus programok csomagok: kirándulás, lovaglás, horgászat, kerékpártúrák stb.);
- Civil szektorral történő együttműködés erősítése, intenzívvé tétele;
- Kistérségi közművelődési kerekasztal fenntartása.

A térség közlekedési infrastruktúrájában idegenforgalmi szempontból az egyik, ha nem a legfontosabb kitörési pontja lehetne a kaposújlaki repülőtér, amely jelenleg magántulajdonban van, és a sétatrepülés valamint az ejtőernyőzés szerelmeseinek bázisaként tartják számon.

A repülőtér fejlesztésével, bővítésével akár kisrepülőök fogadására is alkalmassá lehetne tenni, mely a térség turisztikai és gazdasági fejlődését is szolgálná. Kijelenthetjük, hogy a közlekedési infrastruktúra a kistérség központja-nagytelepülései és a környező települések között alapvetően megfelelően működik, azonban elengedhetetlen központi fejlesztés a közutakra és a tömegközlekedésre fókuszáló további fejlesztések megvalósítása. Mivel az állandó lakosok – nem utolsósorban a turisták – utazásaiban jelentős szerepet tölt be a tömegközlekedés, ahhoz, hogy szívesen válasszák ezt a formát, figyelni kell komfortérzetük növelésére. Legfontosabb kérdés a járművek megfelelő minősége, valamint az utas tájékoztatás területi alapon nyugvó, egységes kiépítése.

Jegyzetek

1. Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósága: A Duna-Dráva Nemzeti Park hatéves fejlesztési terve (2009–2014), http://www.ddnp.hu/index.php?pg=menu_2714 http://www.terport.hu/webfm_send/2704nemzetgazdasagi_miniszr.
2. Uo.
3. Keserű Valéria: Kadarkút-Nagybajom Kistérség Kulturális Stratégiája Nemzeti Erőforrás Minisztérium Közkincs program 2011–2013. http://7521.hu/files2/kozkinccs/kistersegi_kulturalis_strategia_2011_2013.pdf
4. Somogy Megye Turizmus Stratégiája (2006) http://regi.som-onkorm.hu/prgms/sm_turstrat2008.pdf
5. Szabó Géza: A falusi turizmus termékei és termékspecializációi 2011. in: Turisztikai terméktervezés és fejlesztés Vezető Szerző: Michalkó Gábor <http://www.eturizmus.ptt.hu/szakmai-anyagok/>

Felhasznált irodalom

- Csapó János–Savella Orsolya–Remenyik Bulcsú (2011): Aktív turizmus 2011. in: Turisztikai terméktervezés és fejlesztés. <http://www.eturizmus.ptt.hu/szakmai-anyagok/>
- EMET, Gyereksegely Programiroda (2013): www.gyereksegely.eu/?q=content/kadarkuti-kisterseg
- Fodor Ágnes (2009): Ökoturisztikai klaszter modell kialakítása a Belső-Somogy ökológiai hálózat területén. PhD-értekezés, Pécsi Tudományegyetem.
- Nemzeti Turizmus Stratégia (2005): <http://neta.itthon.hu/szakmai-oldalak/strategiai-dokumentumok/nemzeti-100112>
- Országos ökoturizmus fejlesztési stratégia, Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Turisztikai Szakállamtitkárság (2008): Pannon Egyetem, Turizmus Tanszék, Aquaprofit Zrt. www.mth.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=422
- Rácz Tamara (2011): Kulturális turizmus. in: Turisztikai terméktervezés és fejlesztés. <http://www.eturizmus.ptt.hu/szakmai-anyagok/>